

Andrzej Jazdon

Kornel Michałowski

Biblioteka 2 (11), 179-182

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KORNEL MICHAŁOWSKI

27 III odszedł od nas nasz Przyjaciół i Nauczyciel Kornel Michałowski.

Kim był ? Dla nauki, dla nas ? Czy pozostawił po sobie tylko wspomnienia, książki i artykuły ?

Czy pozostało po Nim to Coś, co nie pozwoli nam nigdy zapomnieć ?

Kornel Michałowski urodził się 23 II 1923 w Poznaniu. Jego ojciec Lucjan Michałowski był znanym i cenionym w Wielkopolsce architektem, rzeźbiarzem i malarzem. Zaprojektował m.in. Pomnik Wdzięczności w Poznaniu, pomnik SPJ i gmach gimnazjum w Gostyniu. Wywarł duży wpływ na artystyczne i literackie zainteresowania syna. Kornel w l.1930-35 uczył się do Prywatnej Szkoły Przygotowawczej św. Kazimierza i Polskiej Prywatnej Szkoły Przygotowawczej a następnie do Państwowego Gimnazjum Męskiego im. K.Marcinkowskiego. Ukończył je w 1939. W czasie okupacji pracował w teatrze operowym jako statysta. Wziął udział w około 700 przedstawieniach. Występował m.in. w premierze *Otella* - G.Verdiego, *Don Giovanniego* - W.A.Mozarta i *Die Kluge* - C.Orffa. Udział w nich rozbudził zainteresowania muzyczne. Umiejętnie rozwijane zaważyły później na całym jego życiu. Jeszcze w trakcie działań wojennych - w lutym 1945 - zgłosił się do pracy w Bibliotece Uniwersyteckiej. Brał udział w scalaniu rozproszonego księgozbioru a także w wyszukiwaniu i zabezpieczeniu zbiorów zrabowanych przez hitlerowców. Jego zasługą jest ocalenie i zwiezenie do Poznania zbiorów z Sławy Śląskiej. W rozmowach często powracał do tych chwil. Podkreślał zawsze, że pierwsze - najważniejsze dla każdego rozpoczynającego pracę - miesiące przyszło mu pracować m.in.: z prof. A.Birkenmajerem. Bezpośrednim przełożonym był wybitny polski malarz J.Spychański - kierownik katalogu. W 1946 rozpoczął równoległe studia na historii i muzykologii u prof. A.Chybińskiego, które ukończył w 1951 roku. W 1946 zdał państwowy egzamin bibliotekarski. W 1949 przyjaciel T.Strumiłło - wybitny polski muzykolog i taternik - zaproponował mu współpracę z PWM w dziedzinie bibliografistyki. Po jego tragicznej śmierci w 1956 został Kornel redaktorem naczelnym całości. Współpraca z wydawnictwem trwała do 1986. W 1950 zorganizował w BUAM - mimo oporów prof. S. Vrtel-Wierczyńskiego - Pracownię Muzyczną, którą kierował do 1981. Zgromadził w niej - dzięki swoim licznym kontaktom w kraju i zagranicą - podstawowy muzykologiczny warsztat badawczy. Systematycznie przeglądał czasopisma polskie i zagraniczne, książki, nad-

syłane bibliografie. Stworzona baza bibliograficzna - licząca w chwili obecnej kilkadziesiąt tysięcy fiszek - jest najobszerniejszym polskim informatorium tego typu. Zgromadzone dane z całego świata, służą nie tylko muzykologom. Jednocześnie przez szereg lat kierował innymi oddziałami : egzemplarza obowiązkowego, gromadzenia itp. W latach 1973 - 1988 prowadził zajęcia i seminarium magisterskie w Zakładzie Muzykologii UAM. Jego studenci pracują dzisiaj m.in.: w Australii, Meksyku. W 1978 uzyskał na UJ stopień doktora na podstawie rozprawy : „Karol Szymanowski - katalog tematyczny dzieł i bibliografia”. W latach 1981-84 pełnił funkcję wicedyrektora BUAM. 1 X 1986 przeszedł na emeryturę. Ale nie zerwał z nami kontaktów. Systematycznie w każdy piątek przychodził do Pracowni. Siadał w fotelu pod oknem i dzielił się z nami znalezionymi informacjami. Uzupełniał nasze kartoteki, pomagał w pracy, dopingował. Ostatni raz był u nas 13 marca. Umówiliśmy się na dłuższą rozmowę w następnym tygodniu.

Kornel Michałowski był najwybitniejszym polskim bibliografem muzycznym. Twórcą podstawowych podręczników i pojęć z tej dziedziny. Położył niepodważalne zasługi pod jej rozwój. Dzięki jego pracy polska bibliografia muzyczna zaliczana jest do najlepiej rozwiniętych i najbardziej zaawansowanych w realizacji licznych międzynarodowych programów badawczych (RILM - Repertoire International de Litterature Musicale). Kontynuując i rozwijając projekty badawcze T.Strumilly zorganizował przy edytorskiej współpracy PWM-u rozległy „Corpus bibliographicum polonicum”. Poświęcony jest on głównie polskiemu piśmiennictwu muzycznemu XVIII - XX wieku. Opracował indywidualnie i zredagował przy współpracy innych autorów 32 tomy bibliografii muzycznej, które łącznie mają 8.935 stron i zawierają ogółem 62.255 pozycji bibliograficznych. Poza bibliografią polskiego piśmiennictwa muzycznego i zawartości czasopism muzycznych skupiał się głównie na bibliografiach osobowych. Spod jego pióra wyszły prace dokumentacyjne największych polskich kompozytorów i muzykologów: Fryderyka Chopina, Mieczysława Karłowicza, Karola Szymanowskiego, Witolda Lutosławskiego i Adolfa Chybińskiego. Zestawił także szereg dysko-
grafii. Był autorem dwóch książek poświęconych teorii bibliografii muzycznej. W ostatnich latach zajął się lokalną historią kultury muzycznej i recepcji muzyki w Poznaniu i Wielkopolsce. Mało kto wie, że Kornel był wybitnym znawcą teatru poznańskiego. Zwłaszcza jego dziejów do 1939 roku. Był aktywnym członkiem wielu krajowych i międzynarodowych organizacji, towarzystw i stowarzyszeń. Za swoją działalność był wielokrotnie nagradzany i odznaczany. Szczególnie cenił Nagrodę Związku Kompozytorów Polskich (1987) i Nagrodę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Poznaniu im. Andrzeja Wojtkowskiego (1996).

Odszedł od nas nie tylko wybitny uczonec ale także prawy człowiek. Rozumie-

jący bibliotekarstwo jako służbę, zawsze skory do pomocy. Chętnie służył nią każdemu, profesorom, kolegom po fachu, wydawnictwom, redakcjom a przede wszystkim studentom nie tylko muzykologii. Nie ma pracy magisterskiej - zwłaszcza wśród tych, które powstały na przełomie lat 70 i 80 - w których nie byłaby zawarta część jego pomocy.

Będzie nam Kornelu, Twojego uśmiechu i życzliwości brakować.

Kiedy piszę te słowa wraca do mnie scena sprzed paru tygodni. Spotkaliśmy się 2.III na małej uroczystości. W gronie przyjaciół z Biblioteki Uniwersyteckiej obchodził Kornel swoje 75 urodziny. W doskonałej formie, bawił nas opowieściami o początkach pracy w BU. Mówił wówczas, że jego ostatnią pracą będą pamiętniki. Wszyscy znający Go jako wspaniałego gawędziarza, zachęcaliśmy by podjął się trudu ich spisania. Dzisiaj kiedy czytam opublikowane właśnie listy Kornela z czasów okupacji, żałuję, że ich nigdy nie będzie.

Pociechą może być dla nas tylko fakt, że pewno spotkał się z swoim ukochanym Chopinem, Karłowiczem, Szymanowskim, Lutosławskim i zna już odpowiedź na wszystkie pytania, które wielokrotnie stawiał, gdy rozmawialiśmy o muzyce a na które my zwykli śmiertelnicy nie znaleźliśmy odpowiedzi i nigdy znać nie będziemy.

Bibliografia wybranych prac:

Samoistne prace bibliograficzne: „*Opery polskie*” Kraków 1954; „*Bibliografia polskiego piśmiennictwa muzycznego*” Kraków 1954, supl.1. - 1964, supl.2. - 1978, supl.3 - maszynopis; „*Bibliografia polskich czasopism muzycznych*” - t.2. „*Gazeta Teatralna 1843-1844*” Kr.1956, t.3. z W.Bogdany „*Ruch Muzyczny 1857-1862*” Kr.1957, t.9. „*Muzyka 1924-1938*” 2 t. Kr.1962-63; „*Karol Szymanowski - Katalog tematyczny dzieł i bibliografia*” Kr.1967; K.M. J.Hordyński - „*Katalog polskich druków muzycznych 1800-1863*” t.1. Kr.1968; „*Bibliografia chopinowska 1849-1969*” Kr.1970; „*Wprowadzenie do bibliografii muzycznej*” Kr.1976, „*Muzyka w czasopiśmie polskich 1919-1939*” 2 t. Kr.1979; „*Katalogi tematyczne : historia i teona*” Kr.1980; „*Verdi in Polonia : saggio bibliografico*” Bologna 1980; K.M. B.Chmara-Zaczkiewicz, A.Spóz - „*Mieczysław Karłowicz - katalog tematyczny dzieł i bibliografia*” Kr. 1986; „*Polish music literature (1515-1990) a selected annotated bibliography*” Los Angeles 1991; „*Karol Szymanowski : bibliografia 1967-1991, dyskografia 1981-1991*” Kr.1993;

inne prace bibliogr./wybór - „*Bibliografia prac A.Chybińskiego*” w: Księga Pamiątkowa ku czci prof.A.Chybińskiego. Kr.1950; „*Bibliografia*” w: Z dziejów polskiej kultury muzycznej t.1-2, Kr.1958-64; „*Bibliografia prac naukowych i publicystycznych Adoifa Chybińskiego*” w: A.Chybiński - W czasach Straussa i Tetmajera. Kr.1959; *Bibliografia* w: F.M. i K. Nowowiejscy - Dookoła kompozytora Kr.1968. „*Bibliografia chopinowska 1970-1993*” w: RCH IX,XI-XXI, 1975-96; „*Polish musicological literature: a selected bibliography 1970-77*”. PMS I-II, 1977-86; „*Polish dissertations in musicology 1947-77*”, PMS I-II, 1977-86; „*Chopin Bibliography 1970-1993*”. Chopin Studies I-V, 1985-95; „*Poezje Adama Mickiewicza w kompozycjach muzycznych*” w: A.Mickiewicz - Dzieła wszystkie t.1.cz.4, Wrocław 1987; „*Bibliografia publikacji Mieczysława Tomaszewskiego*” w: Muzyka, słowo, sens. Kr.1994; „*Bibliografia Witolda Lutosławskiego 1933-1996*” w: T.Kaczyński - Lutosławski t.2 W-wa 1997;

Dyskografie - *Karłowicz* - RMuz. 1976 nr 25; *Moniuszko* - w: J.Prosnak - Stanisław

Moniuszko. Kr.1964, 1968; W.Rudziński - *Moniuszko* Kr.1969,1972; *Nowowiejski* - w: F.M.i K. Nowiejscy - *Dookoła kompozytora*. Poznań 1968, 1971; *Paderewski* - w: W.Duleba, Z.Sokolowska - *Paderewski*, Kr.1976, New York 1979; *Szymanowski* - *Muzyka* 1957 nr 4, *RMuz* 1982 nr 1; T.Chylińska - *Karol Szymanowski*, Kr.1967, 1973, 1982, N.York 1973; *Wieniawski* - w: W.Duleba - *Henryk Wieniawski*, Kr,1967, 1974;

Art. wybór : „*Uwagi o bibliografii muzycznej*” *Muzyka* 1967 nr 1; „*Karol Szymanowski w Poznaniu*” *KMP* 1968 nr 3; „*O kilku nieznanych listach Karola Szymanowskiego do Adolfa Chybińskiego*” *M.*1977 nr 3; „*Polskie Towarzystwo Muzykologiczne w latach 1928-1931*” *M.* 1979 nr 3; „*Życie muzyczne w Wielkopolsce w 35-leciu Polski Ludowej*” *Kr.Wlkp.*1980 nr 2/3; „*Nieznane wspomnienie o Chopinie - Ignacego Krzyżanowskiego*” *Rocz. Chop.* XVII 1985; „*Musikbibliographie der Zeitschriften in Polen*” *FAM XXXIII* 1986 nr 1; „*Refleksje bibliografa chopinowskiego*” *RCh XX* 1988; wersja niem. *Chopin Studies IV* 1994; „*Pierwszy Wagner na ziemiach polskich*” w: *Karol Musiol in memoriam*, Katowice 1992; „*Poznańskie lata E.T.A. Hoffmanna*” w: *Zeszyty Nauk.AM w Poznaniu VI* 1994; „*Fryderyk Chopin w prasie wielkopolskiej XIX w.*” *W: Z dziejów prasy wielkopolskiej XIX-XX wieku*, t.2. Poznań 1995; „*Z przeszłości teatru muzycznego w Poznaniu*” w: *Opera w Poznaniu*. Poznań 1995; „*Poznańska muzyka Karola Szymanowskiego*” *KMP LXIV* 1996 nr 4; „*Recepcja i kult Karłowicza w Poznaniu*”. *K Wielkopolska* 1997 nr 2; „*Z tradycji poznańskiej muzykologii i muzykografii*” *KMP LXV* 1997 nr 2.

Red.; *K.Szymanowski - Pisma zebrane*. T.1. Kr.1984; *Bibliografia Polskich Czasopism Muzycznych*, t.3, 5-15, Kr.1957/81; „*Bibliografia Muzyczna Polskich Czasopism Niemuzycznych*”, t.1-5, Kr.1962-1979; „*Bibliographie des Musikschritftums*’ 1954/55-1988, Mainz 1957-1996 /dział pol./; „*Repertoire international de litterature Musicale RiLM : abstracts of music literature*” I-XIV N.York 1967-1980 (dział pol.).